

Augsburg, 2. Januar 1559

An Anton Fugger

Druck: Nicephorus Gregoras, Basel 1562, fol. α2r-α3r; Corpus historiae Byzantinae, Paris 1567, III, fol. 2r-v; Corpus historiae Byzantinae, Frankfurt 1568, III, fol. 2r-3r; Historia Imperatorum Romanorum, Frankfurt 1578, III, fol. 2r-3r.

AD MAGNIFICVM ET GENEROSVM
VIRVM, D. ANTONIVM FVGGERVM, KIRCH-
pergae et Vueissenhorni Dominum, Caesareae
Maiestati à consilijs, etc.
HIERONYMI VVOLFII IN NICEPHORI
Gregorae Annales Praefatio.

Non equidem sine mente, reor, sine numine diuūm (ut Virgilij uerbis utar) sic accidit, uir amplissime, ut tua praestanti liberalitate, et singulari Ioannis Dorenschuuami industria, Byzantinam historiam à Constantino Magno usque ad Constantimum postremum, à Graecis descriptam hominibus, integrum et perfectam haberemus. Etsi enim illius epitomae quaedam extant, partim à Latinis scriptoribus editae, partim ex his nostris authoribus decerptae: tamen Graeci certius et fusius pleraque in Oriente gesta descripserunt, quae illi uix attigerunt: multaque; referunt, Latinis illis uel planè incognita, uel de industria neglecta, quod ea minus ad se pertinere putarent: sicut et Graeci uicissim res in Occidente gestas parum curarunt. Nam cum princeps Imperij sedes Byzantium, quae à conditore potius quam instauratore, non tantum Constantinopolis, sed et noua Roma dicta fuit, translata esset: paulatim uetus Roma cum finitimis prouincijs à totius Imperij quasi corpore auulsa, partim Pontificibus, partim exteris nationibus paruit. Secuta sunt deinde etiam religionis dissidia, contentiones, insidia, aperta bella, et diuersae etiam utrorumque populorum appellations. Nam Byzantini se Romanos, et suos principes ρωμαίων βασιλέας: caeteros autem Christianos populos et reges, qui Romanum pontificem agnoscebant, promiscue Latinos nominarunt, à quibus ipsi contrà Graeci dicebant. Vt igitur res in Occidente gestae, è Latinis: sic quae in Oriente contigerunt, è Graecis rectius petuntur. Fateor equidem, ad Zonaram conuertendum praemijs, à te propositis, eoquē tempore mihi peropportunis, initio excitatum me fuisse potius, quam meapte uoluntate accessisse: non tam laborum et molestiarum fuga, quibus ita tum quoque assueueram, ut ignauo ocio nihil mihi esset molestius, quam priuatis meis studijs, si quid daretur ocij, fruendi, et diuturnam quasi sitim uariae lectionis restinguendi cupiditate. Sed cum è Zonarae uelut salebris eluctatus, in Nicetae Acominati Choniatae planiciem, et quasi uarijs flosculis uernantia prata peruenissem: iucundus mihi potius quam grauis esse labor interpretationis ille coepit, cùm ob dictionem fusiorem et planiorem, et saepe non infeliciter luxuriantem: tum uerò propter earum historiarum cognitionem, quas partim non satis tenerem, partim planè ignorarem. Quo opere absoluto, cum non tam gauderem me graui onere leuatum, quam in medio ueluti cursu destitutum dolorem, quo minus extremam totius historiae metam attingerem: ecce praeter omnem expectationem à te offertur Nicephorus Gregoras, qui ab urbe à Venetis et Balduino Flandro capta exorsus, historiam annorum CXLV. ad suam usque aetatem, et Andronici Palaeologi iunioris obitum, eleganti stylo descriptam nobis dedit: itaqüe suppleuit ea quae reliquerat Choniates, ut hic Zonarae suam narrationem attexuerat. Caeterum et hic idem quod in Choniates mihi cum accidisset, nec uicina temporib[us] nostris Byzantiorum acta autor ille attigisset: nullumqüe Graecum scriptorem extare, aut certè mihi esse cognitum dolerem, qui caetera usque ad Constantinopolim à Turcis occupatam, et

imperium Graecorum à Mahomete prorsus euersum persequeretur: commodè à clariss[imo] uiro D. PHILIPPO GVNDELIO, Viennensi Iurisconsulto, ad me missus est Laonicus Chalcocondyles, quo, ut à fatigatione conuersionis nonnihil acquiescerem, audiè percurso, planè mihi satisfactum esse cognoui: atque in eam sententiam sum adductus, ut fato quodam, quod initio dixi, factum esse existimarem, ut et liberalitate tua, et DORENSCHVVAMI Byzantina et Asiana peregrinatione, et meo qualicunque labore, integrum totius Byzantinae historiae corpus, et omnibus propè numeris suis absolutum, nostris hominib[us] proponeretur: cuius lectio non tam iucunda, quàm salutaris esset, si ij qui rerum potiuntur, ex alienis peccatis sua emendare conarentur. Idem enim hostis, qui beatas olim Asiae et Graeciae prouincias oppressit, uastauit, euertit, nostris etiam ceruicibus imminet: et extrema quaeque orbi Christiano, et interencionem religioni, frustra illi quidem (neque enim CHRISTI seruatoris nostri potentia humanis armis uinci potest) sed nobis non sine capitali periculo minatur: et ita minatur, ut hoc Christianae reipub[licae] statu (quem uel mali ominis causa uitandi, uel ne qui se perstringi potent, cum Byzantino haud confero) minae eius à nemine cordato contemni queant. Sin aliqui ita stupent, ut haec aut non intelligent: aut, si intelligunt, non curent: aut si curant, non in eo pro uirili elaborent, omnibus priuatis contentionib[us] omissis ut incolumitati nostrae consulatur: euidens indignationis diuinae contra nos, et urgentis scelera nostra uindictae, quod autor hic noster crebrò queritur, argumentum id esse uideatur.

Evidem inter conuertendum hos scriptores, cum ad Imperatorum in fungendo munere oscitantiam, tenacitatem in necessarijs, profusiones in superuacuis, et intestina bella: procerum uerò et ducum perfidiam ac temeritatem: religiosorum inscitiam, et de lana caprina rixas: populiqüe petulantiam et ignauiam: omnium denique ordinum extrema probra peruenissem: contraqüe Turcorum maiorem fidem, maiorem integritatem, fortitudinem, clementiam, uirtutes ipsorum hostium elogijs celebratas, legissem: ita sum animo commotus, ut Turcos imperio longè digniores iudicarem: et secem ac sentinam illam nefariorum hominum tam diu fuisse incolumem, nec citius oppressam esse, mirarer potius quàm miserarer. Etsi ad commiserationem clades illae, et florentissimi potentissimiqüe quondam Imperij ruina, et Christianae religionis è tot amplissimis prouinceis profligatio, uel saxa commouere possint: nostros autem homines, simili statu rerum, nec illorum misericordia, nec similis exitij metu commoueri sit mirandum: nec desperandum tamen, fore multos, qui his non modò ad uoluptatem, sed etiam ad publicam utilitatem legendis, tuum consilium laudaturi, et inter caetera ornamenta quàm plurima numeraturi sint, qui illustri monimento posteris etiam consultum uolueris: et multorum animos his Operibus in publicum editis, ad patriae defensionem maiore studio suscipiendam excitaris. Atque haec de historia. De autore non multis est opus. Nam quo ingenio, doctrina, facundia, autoritate apud suos fuerit, ipse abundè declarat. Quem cum ea quae de Michaele Palaeologo usque ad Catelanorum ab Andronico seniore defectionem scribit, à Georgio Pachymerio mutuatum esse, atque in compendium redigesse cognouissem: ex Augustana bibliotheca illud Opus acceptum pellegi: et quae non inutilia uidebantur, excerpta, Gregorae adieci: ne, quoad possem et liceret, uoluntati tuae atque officio meo deesse. Ac plura sanè collegissem, nisi is codex et principio et sine mutilis, in medio etiam aliquot folijs partim exectis, partim marinis fluctibus (ut opinor) madefactis, et literis uetustate exolescentibus, studio meo et oculis diuturna ferè et perpetua lectione ac scriptione fassis et hebetatis uehementer aduersatus esset, atque incommodasset. Chalcocondylem autem suus interpres, qua est doctrina et eloquentia, ita commendabit, ut mihi satis nunc esse debeat, si labores hi mei, aequitati et liberalitati tuae commendati fuerint, et probati. Augustae Vindelicorum, postridie Cal[endis] Ianuarij, Anni à Christi seruatoris humanitate M. D. LIX. quem tibi tuisqüe, et toti orbi terrarum pacatum, felicem ac faustum, ex animo precor. Faxit Deus Opt[imus] Max[imus] ut FERDINANDI primi Augusti, Imperatoris domini nostri clementissimi in urbem hanc, ob grauissimas de Imperij rebus deliberationes, ingressus (sub id tempus quo pacis, concordiae et mutui amoris doctor et

exemplum CHRISTVS IESVS, propter salutem humani generis, dissimulata diuinitate sua, homo nasci uoluit) omnium principium, omnium hominum animos à priuatis cupiditatib[us] ad curam publicae salutis, à luxu et corruptela morum ad sobrietatem et uitae integritatem, ab odijs et simultatib[us] ad concordiam et amorem, à rixis et disputationibus ad uerum cultum religionis, à bellis et armis ad firmam et constantem pacem conuertat. Cuius uoti si nos diuina liberalitas (merita enim nostra nulla profectò iactare possumus, nec minus indigni sumus diuino auxilio quàm indigi) compotes reddiderit, ijs erimus formidabiles, à quibus nunc, non alijs de causis quàm propter corruptam disciplinam, et intestina bella, per contemptum oppugnamur, caedimur, in acerbissimam seruitutem abducimur, et in summas angustias redacti profligamur. Quicquid enim calamitatum ac clodium (ut de alijs Christianis prouincijs taceam) Pannoniae patiuntur, id ad nos quoque ex aequo pertinere meritò iudicamus. Res enim profectò, imò salus nostra nunc agitur, paries cum proximus ardet.